

O SPOLUPRÁCI KRAJSKÝCH HYGIENICKÝCH STANIC S LÉKAŘSKOU VEŘEJNOSTÍ

CONCERNING COLLABORATION BETWEEN REGIONAL PUBLIC HEALTH STATIONS AND HEALTH CARE PROFESSIONALS

JAROSLAV ŘÍHA, JANA DAŇKOVÁ

Krajská hygienická stanice Pardubického kraje se sídlem v Pardubicích, Chrudim, Česká republika

V následujícím textu bych chtěl na několika příkladech uvést význam spolupráce hygienické služby s lékařskou veřejností, a to napříč obory hygieny a epidemiologie. Na konci příspěvku se pak pokusím shrnout několik závěrů.

Spolupráce s lékaři je běžnou rutinou práce epidemiologů. Typickým příkladem z východočeského regionu byla velká vodní epidemie v Poličce v srpnu roku 2019. První informace o explozivním nárůstu onemocnění byla od praktických lékařů v Poličce. Exponována byla oblast, kde bydlí více než 3 500 obyvatel. Počet onemocnění byl odhadnut na cca 1 000 osob. Původce byl prokázán v kontaminované vodě z vodovodu. Jednalo se nákazu noroviry. Jelikož zpočátku nebyl nikdo z nemocných hospitalizován, byl problém s odběrem biologického materiálu od nemocných. Při běžném výtěru z rektu (pokud už je praktickým lékařem proveden) se detekce virů neprovádí. Nakonec se podařilo po dohodě s praktickým lékařem, a u jednoho hospitalizovaného dítěte, zajistit stolicí, tj. vzorky od dvou postižených jedinců. Následná genotypizace prokázala shodu s nálezem z pitné vody. Zásadní význam pro zjištění původce nákazy z veřejného vodovodu mělo bezprostřední provedení odběru vzorků vody do 10litrových kanystrů. Koordinovaná spolupráce epidemiologů a pracovníků oddělení hygieny obecné a komunální byla precizní. Jedním ze závěrů této kauzy, a to směrem k praktickým lékařům, je zlepšení informovanosti o potřebě provést při podezření na virovou etiologii nákazy odběr stolice (ne pouze provést výtěr).

Jiným zajímavým případem z regionu je letošní epidemie v Hradci Králové, kde šlo o alimentární nákazu způsobenou exotickým druhem salmonely (*Salmonella* Thompson) v souvislosti s konzumací pokrmů v asijské restauraci. První nemocní byli ošetřeni ve fakultní nemocnici. Krajská hygienická stanice (KHS) byla tedy informována nemocničním lékařem. V tomto případě jde o příklad typické spolupráce epidemiologů a pracovníků hygieny výživy.

Další oblastí, kde je spolupráce s praktickými či nemocničními lékaři nesmírně cenná, je problematika

onemocnění spojených s koupáním v přírodních vodách, bazénech či vířivkách. V posledních letech byly v našem kraji podány dva podněty od kožních lékařů pardubické nemocnice na souvislost výskytu těžší formy pseudomonádové dermatitidy s návštěvou wellness zařízení – vířivek. V prvním případě se pracovníkům oddělení obecné a komunální hygieny podařilo odběry vzorků z vířivky prokázat masivní kontaminaci bakterií *Pseudomonas aeruginosa*. Ve druhém případě byla vana vypuštěna a odstavena, a ani stěry z vypustných prvků nebyla pseudomonáda zjištěna. V obou případech se jednalo o relaxační zařízení nevhodná pro komerční použití.

Díky kvalitně odebrané anamnéze kontaktovala v létě roku 2021 praktická dětská lékařka KHS s informací, že ošetřila pět dětských pacientů, kteří měli na těle drobné, silně svědící puchýřky (makulopapulózní dermatitidu). Společným jmenovatelem všech postižených bylo koupání v „požární nádrži“ za obcí. Při místním šetření našli pracovníci KHS na stěnách nádrže desítky plžů rodu *Radix* spp., tedy nejčastějšího hostitele původců cerkáriové dermatitidy.

Ve výše popsáných případech s epidemiologií spolupracovali pracovníci z oboru hygieny výživy nebo obecné a komunální hygieny. Nelze ale zapomenout ani na kolegy oboru hygieny dětí a mládeže, kteří se podílejí na šetření alimentárních nákaz v souvislosti s jejich výskytem v zařízeních pro děti a mládež. Na konci loňského roku dokonce řešili i případ otravy histaminem. Opět pozorná praktická dětská lékařka ošetřovala dvě děti z předškolního zařízení, které měly ke svačině chleba s pomazánkou vyrobenou z tuňákové konzervy. Rozborem vzorku ze zbytku pomazánky byl zjištěn vysoký obsah histaminu.

Z výše uvedeného výčtu šetřených událostí, kde podnět vzešel od lékařů, lze vyvodit tyto závěry:

- 1) Stále je třeba si připomínat, že na KHS musí fungovat mezioborová spolupráce. A nelze nezmínit, že různá legislativní opatření v minulosti této spolupráci neprála.
- 2) Sebelépe formulované protokoly, rozhodnutí, opatření a podobně nemají takovou váhu jako ty, které mají

oporu ve zdravotní argumentaci. Citace paragrafů je sice z právního hlediska nezbytná, ale pokud je opřena o zdravotnické argumenty, je vždy hůře zpochybnitelná osobou, která zavinění způsobila. Sdílení zkušeností z praxe napříč hygienickými obory je proto velmi důležité. Vlastně to byl i důvod k sepsání tohoto příspěvku.

- 3) I přes určitá rizika má v této oblasti stále větší uplatnění poskytování a sdílení správných informací pomocí sociálních sítí, např. tak, že více postižených nahlásí zdravotní obtíže nebo kontaktuje svého lékaře.
- 4) Spolupráce s lékaři jak praktickými, tak nemocničními, je zcela klíčová. Jejich edukace a předávání aktuálních informací z oblasti hygieny a epidemiologie jsou nezbytné. Proto je zapotřebí využít všech možných způsobů, jak oslovovat lékařskou veřejnost, včetně studentů lékařských oborů. KHS Pardubického kra-

je od roku 2014 funguje jako školicí pracoviště. Z poznatků vlastních, ale i svých kolegů, jsme často mile překvapeni, s jakým zájmem medicí či praktičtí lékaři na předatestačních praxích poslouchají a diskutují na téma hygienických oborů.

Došlo do redakce: 2. 8. 2023

Přijato k tisku: 3. 8. 2023

MUDr. Jaroslav Říha

Krajská hygienická stanice Pardubického kraje

se sídlem v Pardubicích

Odbor hygieny obecné a komunální

Čáslavská 1146

537 32 Chrudim

Česká republika

E-mail: jaroslav.riha@khspsc.cz

<https://doi.org/10.21101/hygiena.a1842>